

української книги Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського. Що ж стосується розшуку видань, які належать до національного бібліографічного репертуару, то цим повинні займатися найбільші бібліотеки України, які мають значні книжкові фонди, що формувалися протягом багатьох років їх існування. Одна з таких бібліотек - Наукова бібліотека національного університету ім. І.І. Мечникова. Вона існує з 1817р., спочатку як бібліотека Рішельєвського ліцею, а в 1865 р., із створенням на базі ліцею Новоросійського (нині - Одеського) університету, стає університетською бібліотекою. В наш час в її фондах зберігається 3 млн. 600 тис. книжок.

Наступне питання, а які ж саме книжки підпадають під поняття "українська книга" і повинні бути зареєстровані в українському національному бібліографічному репертуарі. Відповідь дають теоретичні праці фахівців Інституту книги НБУ НАН України. Зокрема, В. Омельчук в статті "Національна бібліографія України" (Бібліотечний вісник. - 1995. - №5. - с.1-13) у вступній статті до книги "Україномовна книга 1798-1916". - К., 1996. - Вип.І. с.1-36 чітко формулює чотири основні принципи. Це:

1. Твори друку, видані українською мовою незалежно від місця видання;
2. Твори друку всіма мовами, видані на території сучасної України;
3. Твори друку про Україну та її народ, видані в усьому світі всіма мовами;
4. Твори друку, авторами яких є українці, українські установи, заклади та організації, видані в усьому світі всіма мовами, незалежно від їх змісту.

Отже, принципи обліку літератури - мовний, територіальний і комплексний.

НА ШЛЯХАХ ДО СТВОРЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОГРАФІЇ УКРАЇНИ

Савельєва Є.В.(ОНУ)

Створення національної бібліографії - складний процес, який потребує розв'язання цілого ряду теоретичних, методичних і організаційних проблем. Їх дослідженням займається Інститут

Наукова бібліотека Одеського національного університету розпочала свою роботу з виявлення і реєстрації українських і українознавчих видань у 1995р. Почали з вивчення іменних фондів колишніх приватних бібліотек, які в різний час і за різних обставин були подаровані бібліотеці Одеського університету або надійшли за заповітами їх власників. В наш час Наукова бібліотека має 9 таких колекцій: проф. В.І. Григоровича (з 1864 р.), графа О.Г. Строганова (з 1894р.), графів, а пізніше - князів Воронцових (надійшла у 1889р., каталогізована у 1898р.), історика М.К. Шильдера (1902р.), М.В. Терещенка (1919р.), проф. Б.О. Лупанова (1960р.), проф. А.Г. Готалова - Готліба (1961р.), краєзнавця Ф.Є. Петруня (1968р.). Останній іменний фонд - бібліотека проф. С.П. Ільйова - надійшов у 1999р., але ще не повністю опрацьований (каталогізований) і з точки зору виявлення україністики ще не вивчався.

Наслідком п'ятирічної роботи колективу працівників Наукової бібліотеки ОНУ (тоді ще - ОДУ) є великий бібліографічний покажчик - майже на дві з половиною тисячі назв (2423) - Українська книга в Іменних фондах Наукової бібліотеки Одеського державного університету ім. І.І. Мечникова (Одеса: Астро Принт, 1999), урочисто презентований на IV конгресі Міжнародної асоціації україністів, що відбувся в Одесі в серпні 1999р.

На самому початку цієї роботи бентежило питання: чи варто шукати українознавчі книжки в бібліотеках таких вельможних власників, як князі Воронцови чи граф Строганов. Адже для них не існувало саме поняття "Україна", - тільки "Малоросія" або "Новоросія". Але сумлінні державні діячі, проживаючи на цих землях, керуючи їх політичним і економічним життям, не могли не зацікавитися їх історією, економікою, мовою, культурою і т.і.

Так в бібліотеці Воронцових зберігаються "Украинские народные песни, изданные Михайлом Максимовичем" - (М.: Унив.тип., 1834), книга О.Павловського "Грамматика малороссийского наречия" (СПБ: Плавильщиков, 1818), путівники Василя Рубана "Краткие географические, политические и исторические известия о Малой России" (СПБ, 1773) і "Землеописание Малой России" (СПБ, 1777), і навіть перше видання книги П'єра Шевальє "Історія війни козаків з Польщею" (Chavallier P. Histoire de la guerre des cosaques la Pologne. Paris, 1663). Всього ж у Воронцовському фонді книжок, які можна вважати українознавчими, - 442 назви.

У фонді Строганова таких книжок ще більше - 550 назв. Серед них твори істориків Д. Бантиш-Каменського, М.Костомарова, М. Маркевича, А.Скальковського, перший російський переклад книги Г. Боплана "Описание Украйны" (СПБ, 1832), французьке видання "Annales de la Petite-Russie" (Paris, 1788) і багато інших.

Фонд проф. В.І. Григоровича, першого декана Історико-філологічного факультету Новоросійського університету, - порівняно невеликий - біля 800 книжок, але надзвичайно цінний і цікавий. В ньому - роботи українських вчених І. Бодяньського, М. Максимовича, "История Киевской Академии" М. Булгакова (СПБ, 1843), різні видання і переклади різними мовами "Слова о полку Ігоревім" і такий раритет, як "Лексикон славено-росский... Памвою Бериндою згромаджений" (Кутеин, 1653).

У фонді історика М.К. Шильдера - відомі і маловідомі розвідки, спогади, наукові праці з питань історії України. Цікавий театрознавчий фонд аматора театру М.В. Терещенка. В ньому багато українських драматичних творів, серед них - кілька рукописних книжок. У фондах професорів Б.О. Лупанова і А.Г. Готалова-Готліба -

українські підручники, словники, книжки українських вчених.

Найбільше українознавчої, в тому числі - україномовної літератури, в колекції видатного вченого, історика, географа, краєзнавця Ф.Є Петруня - 1218 назв. За матеріалами тільки цієї бібліотеки можна вивчати філософію, теологію, історію церков України, демографію, економіку, етнографію і фольклор, а також геологію, геофізику, петрографію, ботаніку, сільське господарство і, звичайно ж, - історію і географію України - все це - за книжками, які належать репертуару української національної бібліографії. Зміст цього покажчика і висока оцінка, яку здобув він на IV конгресі Міжнародної асоціації українців, в пресі і серед широких кіл українською громадськістю, дають нам підстави вважати його одним з кроків на шляхах до створення національної бібліографії України.